

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, július 1.

Igen is, — lesz béke!

A magyar törvényhozás sohasem hozott és nem hozhat törvényeket, nem állapíthat meg amint nem is állapított meg soha sem kedvezményeket a nemzetiségek számára olyan értelemben, mintha azokat közjogi közösségeknek közjogilag elkülönített autonóm testületeknek tartaná, vagy tartotta volna. Az a békeprogram, melyet, mi türes tagadás, én dobtam be a politikai tülekedések olvasztó kemencéjébe, az »Ungaria« hasábjain ez év május 15-én, éppen ezen a tényen alapul. A magyar nemzetisége nem faji, nem nyelvi, hanem történelmi és politikai. Ha tehát az iskolai törvényhozás körül e békeprogram hetedik pontjában javításokat sürgettem és ennek sürgetésével elhallgatnom nem lehet, nem szabad, azt nem úgy akarom, hogy az iskolák, a felekezetek kezéből kivonassanak és a nemzetiségeknek, mint közjogi közösségeknek, adassanak bizonyos kedvezmények, kiváltságok.

Nemzetiségi egyesületek, csakis mint közművelődési egyesületek létezhetnek. De hátha iskoláinak fenntartására egy nemzetiségnek minden tagja belépne egy egyesületbe, akkor nem volna-e az a népfaj egy különálló szervezett kultúr-nép? Nem volna-e állam az államban? Bizony nem. Csak egy nagy egyesület volna néhány százezer férfitaggal, mert a nemzetiség fogalmához éppen az tartozik, hogy közjogilag ne legyen önállása. Hogy Ausztriában a csehek, lengyelek, románok nemzetiségeknek tekintetnek, az esetlenség és hiba, mert azok valósággal történelmi nemzetek, amelyeknek államuk volt.

Végtelenül sajnálom, hogy Udvardy József félreértett és békeprogramomat elítélte, mint amely a nemzetegységgel össze nem fér!

Dehogy is nem fér! Hiszen éppen abból indulok ki. Vajjon volnék-e én és elvtársaim, kik az »Ungaria« körül csoportosulunk a federalista aradi »Tribuna« részéről oly rettenetes politikai hajszának, rágalmazásnak és megvetetésnek kitéve, ha békeprogramunk, csak egy szemernyi

előnyt is nyújthatna a nemzetegység megtagadónak? Bizonyára nem.

Az a 15 pont, mely a magyar nemzet politikai egységének feltétlen szükségességén alapul, s egyenesen annak folyománya, nem olybá veendő, mint privilégiumok hosszú sora, melyekkel a románság magát beláthatlan időkre megerősítve, ezért cseréke érzelmeiben küséget fogad a magyarnak! Mikor még kezdetén voltam ezelőtt 15 évvel a nemzetiségi politikai tanulmányoknak, én is ringattam magam csalódásokban és törtétem a fejemet egy oly program összeállításán, amely ilyen privilégiumokból állt volna.

Ugy gondoltam akkor még, hogy a nemzetek életében, a fajoknak egymással való érintkezésében szerepe van a hálának, szeretetnek, gyűlöletnek, szóval az érzelmi momentumoknak. Ámde ez mind návitás. Az érzelmek a politikában nagyon alantjáró jelentőségűek. A népeket és államokat létezőik vezetik. Létezni, fennmaradni, érvényesülni, uralkodni akarunk s ha ehhez elég eszközzel nem rendelkeznek, első sorban az eszközök előteremtésén fáradoznak. Ez a valóság.

A magyar nemzet mint politikai és történelmi egység létezni, élni, érvényesülni és fennmaradni akar és ehhez joga van. Igen ám, de mivel nyelvi és faji tekintetben szét van tagolva öntudatos lett etnografiai egyéniségekké fejlődött népfajokra, összes politikai tevékenységét arra kell, hogy irányítsa, hogy politikai és történelmi egységének a nyelvi és faji széttagoltság ne ártson, hanem amennyire csak lehet — hasznára legyen.

Innen van, hogy a magyar nemzeti politikának minden alapelve a fenti megvalósításának szükségességéből következik. Az én 15 pontos békeprogramom nemcsak egy nemzetiségi csoportnak az ugynevezett apertumista románoknak a posztulátumait van hivatva kifejezni, hanem a 15 pont egyenesen következik a magyar nemzeti egység nagy ideájából. Ezért lesz a federalisták előtt gyűlöltetés és guny tárgya csekélységgel együtt.

Hogy ez így van, lássuk mindjárt az 1-ső pontot, amely az iskolákban a nemzetiségi nyelvek tanítását szorgalmazza. Az öntudatra jutott és nyelvéért, irodalmáért lelkesülő románság fázik az

állami iskoláktól és gyűlöli azokat, de csak ott, ahol románul semmit sem tanítanak. Mi következik ebből? Az, hogy ezt a gyűlöltetést meg kell szüntetni. Megszüntetni pedig csak úgy lehet, ha a román nyelvet is előadjuk azoknak, akiknek ez a nyelvük, s akik ezt tanulni vannak hivatva. Ha a nép az állami iskolában lehet olyan jó hazafias román, mint amilyen a felekezeti iskolában volt, miért ellenkeznek tovább is ez iskola ellen?

De ott van a 7. pont.

Bámulatos szüklátókörűségnek tulajdonítom azt, hogyha valaki a kotyikleti iskolától ugyanazt az eredményt várja, amit a belényesitől, vagy a nagyváradi-tól. Egyre-másra hozzák az iskolai törvényeket, egyre-másra szigorítják a felügyeletet, de arra nem gondolnak, hogy az iskola egész más eredményt kell, hogy elérjen városban, egész másat falun, egész másat vegyesajku falvakban és ismét másat egynyelvű községekben. Az iskola osztott és osztatlan volta, a hely ahol van, a népfoglalkozása, amelynek fiait tanítja, a nyelv amelyet a vidéke beszél, mind befolyásolja az iskolák munkájának eredményét. Ezért legcél-szerűbb az elérendő eredményt ezektől a tényektől való függésben határozni meg, mert máskülönben a mi ugys féltség módon ismeretekkel túltömött és nem célszerűen kiképzett tanítóink valósággal fejüket vesztik, különösen nemzetiségi vidékeken. Ezért kívánom azt, hogy pl. a magyar nyelv tekintetében ott kívánjunk többet, ahol az lehet, t. i. a városi és a vegyes nyelvű falvak iskoláiban. Ahol a falvak kisebbek és tisztán idegen nyelvűek, ahol tehát az élet az iskolát nem támogatja, az ismeretek biztosságára és begyakorlására fordítandó a főszűly és az előadás nem lehet elméleti csakis az V. és VI. osztályban, az alsó 4 osztályban a gyermekkel csak társalgás útján lehet valamit betaníttatni, de ez is hosszú ideig kevés leendő. Az nagyon helyes lett volna, hogy Magyarországon minden iskolában kivétel nélkül a magyar legyen a magyar nyelvtanítás tannyelve. De mikor azt látom, hogy a számtant, a történelmet, a földrajzot is még a kis falusi iskolákban is magyarul tanítják, tisztán áll előttem is, mint minden paedagogus előtt az a tehetetlenség, amelyre az is-

A hatóságilag díjmentesen engedélyezett **VEGELADÁS** még mindig tart:

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában

hol az összes cikkekben raktáron levő óriási készlet minden elfogadható árral lesz kiárustva.

Elsőrangú mütermekben ugy
 angol kosztümök, mint francia
 ruhák **rendkívül olcsó**
árban elvállaltatnak.

kolát kárhoztatják. Ugyan mit veszít avval az állameszme ha a rossiai román paraszt nem tud számolni csak a saját nyelvén? Ha tehát az iskolákban a nemzet hivatalos nyelvének oktatását eredményessé akarjuk tenni, akkor ne törődjék az a többi tantárgyak egyenes kárára, hanem az összes körülmények tesztetbe vételével állapítsa meg a törvényhozás a célt is, az eszközöket is és ne bizza ezt a tanítókra, mert így annyi féle eredmény, tanterv, tanmenet lesz, ahány az iskola.

Igy mehetnék végig az összes programponjtajmon annak bizonyításával, hogy a nemzetiségi békepontok nem lesznek egyebek, mint a politikai nemzeti egység szükséges voltából levont következtetések, hogy így a kivitelben egy a politikailag egységes magyar nemzet, valamint a nemzetet alkotó etnografiai elemek megtalálják azt az alapot, amely őket fenntartja, összetartja és megvédi.

Hogy miért jöttem én e pontokkal éppen most elő, annak oka az, hogy a federalizmus politikai szószólóinak taktikai hibái, kihívó és lehetetlen magatartása önként provokálja mindazon román elemek akcióba lépését, amelyek a politikai ábrándok által megrontva még nincsenek. Igaz, hogy mindkét részről sok félreértéssel és keserűséggel találkozunk igaz, hogy végtelen sok odiumot vonunk magunkra, de a jeget már egyszer meg kell törni, mert a szláv akcióra, mely fokozott erővel lép előtérbe sokkal veszedelemesebb, mint azt egyáltalán hinni szokták. Sokan azzal vádolgatnak minket, hogy a szlávok nemzeti ébredésének jelenségeit tulbecsüljük s attól a vihartól,

melynek előjeleit látjuk, kelleténél jobban félünk. Ez a vád azonban teljesen alaptalan. Részemről ismerem ezeket a törekvéseket és bátran merem állítani, hogy egy emberöltő le nem zajlik és Közép-Európa nyugalmát és egyensúlyát a rohamosan előbbre törekvő szláv elemek fogják veszélybe sodorni. Ezt ellensúlyozni nem lehet másként, mint a nemzet politikai egységének olyan megerősítésével, amelyhez a románság hozzájárulhasson és magát a szláv ígéretek és ámitások ellenében biztosíthassa.

Ha a magyarság ettől ridegen el akarna zárkózni, akkor nincs más hátra a románságra nézve, mint ismét bele menni abba az erkölcstelen passzivitásba, amely a nemzetegységnek annyi sok veszedelmes elemet nevelt. Mert igaz, hogy a románság passzivitása a parlamenttől távol tartaná a federalistákat, de igen is bevinne oda vagy 60 szociáldemokratát. Kívánatos lehet-e ez?

Előttünk egy hatalmas Magyarország képe lebeg, egyenlő jogokkal, egyenlő kötelezettségekkel, védve az ezeréves kipróbált alkotmányosság szelleme által, össze olvadva bensőleg egy politikai nemzetegységben, de megőrizve az öntudatos népfajok minden oly jogát és szabadságát, mely a »nagy egész«-nek megerősítésére szolgál.

A magyarság nem mondhatja sohasem csekélységgel szemben, hogy rosszhiszeműleg járok el. A románság pedig, melyért élek, küzdök és fáradozok utolsó lehettemig, nem hozhatja fel ellenem soha azt a vádat, hogy a hatalommal érdekből tartva küzdök azon jellemek táborában, akikben úgy a magyarság,

mint a románság egyedül bizakodhatik. Lehet, hogy a szenvedélyek viharosabban fognak kitörni, semhogy Moldovánra, Szerbékra, Gállékra, Mocsonyiékra vagy éppen csekélységem jelentéktelen cikkeire hallgassanak, de hitünk és biztos meggyőződésünk, hogy a hazai történelem csak egyedül nekünk fog igazat adni.

Gedeon Rezső.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 1.

Elnök: Návay Lajos.

A mai ülés tíz órakor kezdődik. Az elnök jelenti, hogy Justh Gyula 30 napi szabadságot kér.

Hody Gyula: Nem adjuk meg neki! (Derűtlenség.)

A Ház a kért szabadságot megadja.

Még néhány időközben beérkezett vivmányt mutat be, az elnök ez után felolvastatja az interpellációs könyvet, amelybe Artim Mihály, Bródi Ernő, Farkasházi Zsigmond, Hoffmann Ottó, Abraham Dezső és Mádikóvács János jegyeztek be interpellációt.

A Ház, az elnök javaslatára elhatározza, hogy fél 2 órakor törnek rá az interpellációkra.

Ezután harmadszori olvasásban elfogadják a legutóbbi ülés folyamán letárgyalt törvényjavaslatokat.

Elnök: Következik a végrehajtás reformjáról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Bakonyi Samu előadó ismerteti és elfogadásra ajánlja a javaslatot.

Éber Antal: A javaslat ellen szólva, rámutat arra, hogy az igazságügyminiszter e reform

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Üti levelek a magyar gazdák angolországi tanulmányutjáról.

London, 1908. jun. 21.

IV.

Ezelőtt pár évvel az Essex vidéki angol gazdák jártak nálunk Magyarországon gazdasági viszonyainkat tanulmányozni. Mindenütt magyaros vendégszeretettel fogadták őket. Most, hogy az angol földön járunk, az essexi gazdáknak visszaadtuk látogatásukat. Az angolok láthatólag iparkodtak a magyaroknak annak idejében élvezett vendégszeretetéet viszonzni.

Már a Kelvedon állomáson több essexi gazda várt ránk, kik aztán egész nap velünk is maradtak.

Az essexvidéki gazdák részben az aránylag kevés csapadék, részben pedig a talaj kötött és kavicsos volta miatt kétféle gazdasági rendszert követnek: és pedig az egyik vidéken kertészet és főleg vetőmagtermelés, a másik vidéken pedig a gyümölcsstermelés uralkodik.

A magtermelésnél és kertészetnél kiemelendő a borsó és bab termelés, melyeknek Londonban kitűnő piacuk van. A borsót és babot is jórészen zölden viszik a londoni piacra.

Igen érdekes, mert nálunk alig ismert, hogy az édes borsó virágát itt hosszas kísérletezés és selectio folytán virágra és illatra kitenyésztették és úgy az édes borsó ezen kitenyésztett válfaját, mint virágok értékeit drága pényzen. Ezen feleség igen sok színben található és felséges illattal bíró a londoni piacon igen kedvelt és keresett cikk.

A gyümölcsstermelés főleg: alma, körte, ribizke, eperre terjed ki és a termést (jó pénzben) részben konzerv-gyárban, részben pedig Londonban adják el.

Délben az egyik »farmón« az essexi gazdák tiszteletünkre lunchot adtak. A díszes lunchoz egy szalmatejű pajtában terítettek, melyet a célra sászlókkal díszítettek fel, a zászlódísz között a főhelyet a magyar nemzeti trikolor foglalta el, a lunch egyszerű hajlékát pedig meleggé és barátságossá tette az angol gazdák látható öröme látogatásunk fölött, melynek alig győztek kifejezést adni.

A lunchon sok beszéd hangzott el, melyek közül kiemelendő Mr. K. A. Fish be-

széde, a magyar királyra, Zsilinszky ny. államtitkár pedig az angol királyra ürité poharát.

A jó kedélyhangulatban elköltött reggeli után egy gyümölcskonzerv gyárat és gyümölcsstermelő farmot néztünk meg. Midőn teára, délután a gyárba gyülekeztünk, már későre járt az idő, nekünk tehát bucsut kellett venni az essexi gazdáktól, kik hatalmas hip-hip-hurrá! üdvözléssel vettek tőlünk bucsut.

Utközben a velünk jött egyik angol gazda figyelmessé tett bennünket az egyik réten látható és nálunk gyakran látható »Komédiás szekerekhez« hasonló alkotmányokra és a körülötte levő tarka népségre.

Cigányok, csakhogy itt még a cigány is angol és aránylag a mi cigányainkhoz ezek kifogástalan gentelmanek. Bőrük fehérebb, »purdék« öltözködve s ők maguk inkább csak kóbor életük által ütnek el a többi népségtől, no meg amint angolunk megjegyezte: a kezük ragadós. Erről aztán mi is ráismerünk a fajtájukra. Megélhetésük alapja azonban itt reális: t. i. javítások és edény foltozásból tartják fent magukat, no és mellékesen lopnak.

Végeredményben tehát itt a cigány kivételközt már sok tulajdonságából, de az ősi jellemző szokását, mely vérében van: a kóbor-

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester

Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador Siremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sirloltok s sirlkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

sirkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fióktelepek:

Déva. Nagyszeben. Bánpatok.

megalkotásánál külső nyomásnak engedett, anélkül, hogy e javaslat súlyos konzekvenciáival méltóképp számolt volna. A maga részéről nem hűve annak a jelszónak, amelynek az igazságügyminiszter is hódol, amely úgy hangzik, hogy a magán jogot szocializálni kell. Nem érti szót, hogy miért kellene az adókat aránytalan védelemben részesíteni a hitelezővel szemben, aki nem is minden esetben áll jobban vagyont tekintetében, mint az adósa. A vidéken sok olyan jómódú ember van, akiknek jóformán egész vagyona takarékból van és ha ezek ellen végrehajtási eljárást fognak kéretni, akkor az új törvény intenciói szerint a látható vagyont lehet majd lefoglalni. Ilyen esetekben gondoskodni kellene a törvénynek arról, hogy a nem látható vagyont lefoglalására is legyen módjában a hitelezőnek. Konstatálni kívánja, hogy itt valami tulságos, mondhatni túlzott szeretetben részesítik a kisembereket.

Kérdések: Ugy is van!

Eber Antal: Ez azonban nem minden esetben indokolt. A jelen javaslat például, egyszerűen lehetetlenül fogja tenni a kis embert arra, hogy kölcsönt vehessen fel, mert vagyona nem lévén lefoglalható, nem lesz semmi fedezete, a hitelezőnek, aki most már nem is lesz hajlandó váltó nélkül kölcsönt adni.

A javaslatot nem fogadja el.

Utána **Artim Mihály** és **Pilisi István** szólnak a javaslathoz.

A napirend megállapításánál **Sümechy** javasolja, hogy az elnöki javaslat mellett még vegyék föl a birtokrendezésre vonatkozó javaslatot is.

Rakovszky nem tartja helyesnek, hogy az utolsó percben terjeszzenek elő ilyen fontos indítványt. A Ház **Sümechy** indítványát elfogadta.

Interpellációk.

Artim a katolikus kongrua és a képzítés nélküli tanítók ügyében interpellál.

Ezután **Hoffmann Ottó** a »Korbács« című élclap 3000 koronás szubvenciója ügyében interpellál.

Szterényi a szubvencióval kapcsolatos ellene irányuló rágalmakkal szemben hivatkozik eddigi életére. A rágalmakra különben a bíróságnál is keres megfelelő megtorlást.

Biharmegye a múlt hóban.

A tanfelügyelő a magyar nyelvért.

Biharmegye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta meg július havi ülését. A tárgyalás alá került ügyek közül az árvasszéki elnök jelentése emelkedik ki különösen, amennyiben két ember elbocsátásából kifolyólag az összes kezelő és segédkezelő személyzet szabadságidejét megszüntette az elnök. Az árvasszéki elnök emez eljárása bár a hivatal érdekeiért történt, méltánytalan a hivatalnokokkal szemben, mert épen ezek a kishivatalnokok vannak igénybe véve legjobban egész éven át, ezeknek van tehát legnagyobb szükségük a pihenésre s most a szabályrendeletileg biztosított pihenési időtől is meglesznek fosztva. Az elnök eljárása mindazonáltal nem szabálytalan, sőt kényszerhelyzetből következik. Igen helyes volna, ha a vármegye valamilyen alkalmas alpból keresne tizedzetet kiegészítő emberek alkalmazására addig, míg a közgyűlés megfelelő állásokat rendezesítene. A jelenlegi eljárás magára a hivatalra is hátrányos, mert a kifáradt embereket végre is nem lehet a kimerülésnél tovább szorítani a munkára.

A közigazgatási bizottság üléséről tudósításunk a következő:

Jelen voltak **Glac Antal** főispán elnökleve alatt **Fetser Antal**, **Miskolczi Eerenes dr.**, **Keszthelyi Zoltán**, **Wallner Ödön dr.**, **Baróthy Pál dr.**, **Cifra Gerő**, **Márkus László**, **Markovits**

Károly, **Papp János**, **Verner Kálmán**, **Varró Domokos**, **Balogh János**, **Balogh Elemér**, **Bartos Elemér**, **Gestán Gábor dr.**

A főorvos jelentése szerint az egészségügyi állapotok kedvezőbbek voltak, mint az elmúlt év hasonló időszakában. Uralkodó járványok voltak a kanyaró és a vörheny. Az elmúlt hóban a belényesi és bagaméri trachoma járványok ügyében lent járt dr. Scholtz Károly és dr. Basa miniszteri kiküldött, akik a járvány megszüntetésére irányuló intézkedések felett elismerésüket és meglegedésüket nyilvánították.

A pénzügyigazgató jelentése szerint az adóügyek kedvezőtlenebbek voltak, mint az elmúlt év hasonló időszakában. Egyenesadó eimén a folyó év május havában betolyt ugyanis 400090 korona, míg az elmúlt évben 425,377, tehát 25287 koronával kevesebb.

A bizottság ezután rátért a **Pecze** beoltása tárgyában benyújtott felelőre. A kulturmérnöki hivatal ugyanis nem tartja megengedhetőnek a **Peczének** oly módon való szabályozását, hogy az beoltottassék, mert ennek megtörténte esetén is csak vesz fel fertőző anyagokat tartalmazó szennyvizet. A megfertőzt viz pedig a **Körörszbe** jutva ezt is megfertőzi. A kulturmérnöki hivatal azért is javasolta, hogy a **Peczét** vezessék ki Nagyvárad területéről.

Varró Domokos nem ért egyet a kulturmérnöki hivatal felelőrevel, mert a **Peczére** a városban lévő ipartelepeknek szükségük van.

Móricz Ernő dr. hozzájárul az engedély megadásához, ha a város garanciát vállal, hogy a **Pecze** nem fogja megfertőzni a **Körörsz** vizét.

Glac Antal ismeri a városi csatornázás új szabályrendeletét, ennek megvalósítása esetén kivan zárva az, hogy a **Peczébe** szennyvíz jusson.

A bizottság ezután határozatilag megadja a beoltásra az engedélyt, azonban a **Körörsz** megfertőzéseért a várost teszi felelőssé.

Következett az autóbussz járművek ügye, melyet mi már annak idején kellőleg ismertettünk.

A bizottság az új járműveknek forgalomba hozatala ellen nem tesz kifogást. Kimondja azonban, hogy a próba-járatok a hegyi utakon

lást és lopást megtartotta, bárha az angol törvények szigorúan sújtják ezért őket.

Utunk **Springfield** községben vitt keresztül, mely községben lakik egy néhány essexi gazda, ki néhány évvel ezelőtt Magyarországon járt! Most nagy társas kocsiaink közeledtére, az egész falu népe az utcán tolongott, a házak fellobogózva, sok helyen a magyar zászló lobogott, az iskolás gyerekek tanítójukkal élükön szőpen felöltözve, zászlócskával kezeikben, üdvözölték az átvonuló magyarokat, egymás után hangzott a »hip-hip-hurrá«, a melyre a mi lelkes »éljenünk« volt a felelet!

A következő nap néztük meg a **Bedorfi** herceg parkját, kastélyát és tejjgazdaságát.

Az óriási park 2500 hold terjedelmű és a szó szoros értelmében paradicsom. Évszázados fa óriások alatt mesteriesen gondozott gyep pázsit terül el és a gyepen szabadon egész falka számra legel mindenféle füvet evő vadállat, mely csak a continensen található. Gyönyörű tavak pedig a vízi vadak ezer, meg ezer fajtájával vannak benépesítve, melyek mind oly szelidek, hogy egész közelre bevárták kocsinkat.

Az emberi képzelet kevés arra, hogy azt mi itt nekünk, mint gazdáknak és tulnyomó részben vadász-embereknek, szemünk elé tárult, elképzelje!

Kocsiaink árnyas utakon, hatalmas nővéstü cédrusok, szil- és tölgyfák között haladtunk, jobbra tőlünk alig ötven lépésre legelész harminc—negyven darabból álló szarvas csapat, a bal oldalt ismét egy nagy falka dämvad, mohaszarvas, láma veti fel fejét és néz kíváncsian hatalmas társas kocsiainkra! A kép folyton változik, itt egy öztehén fekszik és mellette vigan lickándozik kecsesen kis gidája, közel

hozá büszkén hátraszegve fejét áll, mintha csak azt mondná: „hogy merészeltek háborgatni!»

Tovább haladva, zárt helyen egész bölény csorda legelész ennél nagyobb bölény állomány csak az orosz cár kertjében van! Ezekon kívül van fehér teve, zsiráf és sok más állat, összesen van közel 4000 darab különféle állat, melyek között 17 féle szarvas, őz, gazella, ezenkívül: bizon, gau, jak, különféle kecskefajok és a szárnyasak sok faja.

Megérkezve a remek fekvésű ősi kastélyhoz elsőben is léverve az ut porát, igazán fejedelmi lunchoztunk.

A herceg képviselőjében a jószágigazgató fogadott bennünket a felséges lunch menüje a következő volt:

Mayomaises de Saumon
Poulets santés fines herbes
Cotelettes d' Agneau
Filets de boeuf a la Hussarde
Jambous poelés au Madère
Salades Russes

Puddings de Hanovre
Babas au Rhum
Tartes de Groseilles
Macédoines de Fruits

A lunch közben **Esterházy gróf** tolmácsolta a szives vendéglátásért a társaság háláját.

A lunch után megtekintettük a hercegi kastélyt, melynek egyszerű, de mind emellett fejedelmi kincseket érő berendezését még magnásaink is megcsodálták.

A kastély megtekintése után megtekintve

az uradalom mintá tehenészetét, **Chelsform** állomáson ismét vonatra szálltunk és visszatértünk Londonba.

Hétfőn jun. 22-én tekintettük meg **Rotsehild** Károly báró tringi birtokát, kinek felesége tudvalevőleg magyar és pedig nagyváradi leány.

Reggel úgy 10 óra felé érkezünk meg **Tringbe**, hol a jószágigazgató kertjében maga a házi ur fogadott bennünket magyaros sziveséggel! A házi urnak éppen itt időző sógora **Wertheimstein Viktor** itt csatlakozott társaságunkhoz, és a pompás frissítő (pezsgő) elköltése után a házi urral együtt kalauzolt bennünket a gazdaságban.

A talaj nagyon is szegény volta miatt a gazdálkodás teljesen az állat tenyésztésre van fektetve.

Elsőben a pompás hampszineri juh tenyésztést néztük meg, majd a szarvtalan **Red-poll**ed marha tenyésztést és a baromfi hizlaló telepet.

A majorokban járva házilagánk élvezett — horrikile diétu — a béresek kaszinója, hol ezen »gentelmaneknek« könyvtár, billiárd, sack: ujságok és más egyéb állanak a béresek rendelkezésére, mert már szombaton a »béres urak« nem dolgoznak, hanem casinóznak! Istenem, hol nagyunk mi ettől! Tessék elképzelni, mi az ördögöt csinálnának a mi béreseink ilyen casinóban, elsőben is ellopnának amit lehet és vinnék a zsidóhoz pálinkát venni rajta!

Megnéztük **Schiici** lótenyésztést, remek állatokat láttunk. Megtekintettük a jerszei marhatenyésztést, melyek igen csinos formás állatok nagy tejelő képességgel.

A birtok megtekintése után visszatértünk a jószágigazgatói lakáshoz, hol már várt reánk

eszközöltessenek, ahol tudniillik a másféle közlekedési eszközök még nem tudnak kellőleg megfelelni a kívánalmaknak.

A tanfelügyelő ismét az elhanyagolt magyar nyelvű tanításról tesz jelentést. A megyében 8 görög katolikus és 47 görög keleti iskola van, ahol a magyar nyelvtanítás a lehető legelhanyagoltabb. A tanfelügyelő javasolja, hogy a hanyag tanító ellen indítsák meg a fegyelmi vizsgálatot. Statisztikai táblázatot mutatott be ezután a tanfelügyelő. A táblázat szerint Bihar-megyében összesen 278 teljesen magyar nyelvű iskola van. Ezek között azonban csak 2 görögkeleti és 11 görög katolikus iskola szerepel.

A magyar nyelvű iskolákat a jövőben nyilvántartásban fogják vezetni s a szaporodást állandóan beirják s ebből egész világosan és bármikor meg lehet állapítani, hogy hol és mennyire van elhanyagolva a magyar nyelvtanítás.

A bizottsági ülésnek délután 1 órakor lett vége.

Az első katechetikai tanfolyam.

— Első nap. —

A magyarországi kath. hittanárak és hitoktatók egyesülete által Budapesten rendezett első katechetikai kurzusra az ország legkülönbözőbb részeiről mintegy százan jelentek meg a vallástanítás munkásai.

Az egyetemi templomban tartott szentmise után kezdetét vette a tanulmányos cursus a központi papnevelő intézet helyiségeiben.

Az előadások megkezdése előtt megnyitott az Aula termének ajtaja a vallástanítás segédeszközeinek szemléletére. A kiállított tárgyak négy főcsoportot képeznek. Első csoport a »Szentföld«, mely összefoglaló cím alatt különféle bibliai vonatkozású térképeket látunk kifüggesztve. A második csoport »Biblia« elnevezés alatt mutat be különféle kiviteltű ó- és újszövetségi szemléleti képeket. Harmadik a katekizmus és szertartásai csoportja, mely bemu-

kedves házi asszonyunk, ki magyar szóval üdvözlő társaságunkat.

Háziasszonyunk — a mi kedves földünk — pompás színben van.

Kipihenve magunkat, ismét egy pompás Lunchoz ültünk, melynek »menüjét« szintén közlöm az alábbiakban:

Mayomaise de Saumon Historiée
Poulet et Langne de coupées
Aloyan de Boeuf sance Cumberland
Galantine de Volaille Trufée
Quartier d' Agneau sance Menthe
Salade de Laitne a l' Anglaise
Charlotte a la Russe
Glace aux Fraises
Petits Gateaux

A társaság egy külön épületben, egy nagy terembe, kisebb asztalokra osztott, melyeknek kiszolgálására külön 1—1 inas állt rendelkezésre, ezen kívül voltak, akik a szomjas torkok öbögésétől gondoskodtak, folyton szemmel tartva az ürülő poharakat.

A nagy és lényes lunc közben Somsich gróf üdvözlé a házi urat és házi asszonyt mint honfi társunkat, mire a házi ur szíves szavakkal felelt melyek szerint már csak azért is szereti a magyarokat, mert a felesége is magyar!

Háziasszonyunk a társaság hölgy tagjaival magyarul beszélgetett.

Lunc után még nézegetve a gazdaságot, közeledett az idő az indulásra és egy teázás után bucsut mondtunk Tring szimpatikus urának és urnőjének.

Gatori Földes Béla.

tatja a templomok és kápolnák rajzait és felszerelését, valamint jelenti még a szertartásoknak, különösen a szentségek kiszolgáltatásának cselekményeit a tanulóknak való behatóbb magyarázat szempontjából. Végül a negyedik csoport az egyháztörténeté, mely szebbnél-szebb művelődéstörténeti képekben szemlélteti a kereszténység multjának különböző szakait.

Pont 9 órakor nyitotta meg dr. *Dudák* János egyetemi tanár, a hittanárak egyesületének és kurzusnak elnöke az előadások sorozatát magas röptű beszédben, mely után egyidőre átadta az elnöki széklet más irányú elfoglaltsága miatt.

Nagy érdeklődés között tartotta meg dr. *Perényi* Imre, mezőtúri plébános előadását »A hitoktatás nevelő értékéről«, melyet élénk eszmecsere követett.

Temperamentumos, szabad előadás volt dr. *Walter* Gyula, központi szeminaryumi rektoré, ki »Szent Agoston mint katecheta« címen állított soha el nem évülő módszere kitűnő példát a hitoktatással foglalkozók elé. Hálával is fogadták a gyakorlatias utmutatásokban bővelkedő conferenciát.

Délután következett *Novák* Lajos c. kanonok felolvasása: »A hitoktatók hozzájárulása a szociális kérdések megoldásához.« Hozzászólásában dr. *Pohorny* Emánuel hangsúlyozza a tanoncotthonok és legényegyletek áldásos szociális hivatását s kér támogatást az egyesület vezetőinek. *Mayer* Géza, zempléni főgimnáziumi hittanár a francia forradalomnál a helytelen gazdasági rendszerek szomorú következményeit s a szentatyák tárgyalásánál a kereszténység ősi felfogását kívánja ecsetelni a vagyoni fogalmáról és értékéről. *Krajcsovic* István a nyitrai Cseléd-Otthonnak és patronázsának tevékenységét ismerteti.

Géger Miklós, Besztercebánya megyei hitoktató kívánja a keresztény sajtó névszerint való megismertetését az ellenséges lapokkal szemben.

Aubermann Miklós végül egy összefoglaló vezérfeladvány szerkesztését kívánja, mely a szakférfiakat minden osztályban segítse az alkalmas helyek kiaknázására a jóirányú szociális érzék fölkeltésére az ifjuság fogékony lelkében.

Az első napot befejezte dr. *Török* Mihály, esztergomi theol. tanár felolvasása »A vallásos nevelés visszahatásáról az emberiségre.« A felolvasó mindentűt a modern filozófia alapján állott s a legújabb psicho-physical megállapodások és elméletek terén a legjártasabb speciálistának mutatkozott be, illetőleg mutatta meg a kereszténységnek speciálisan áldásos hatását a kereszténységre. Ez a felolvasás oly magas nívón zárta le a kurzus első napját, melyre büszke lehet a hittanárak és hitoktatók egyesülete, mint rendezőség.

Budapest, 1908. jun. 30.

M. I.

Előfizetési felhívás.

A félév kezdetén bizalommal fordulunk olvasóinkhoz, kérve az előfizetés megújítását és lapunk terjesztését szélesebb körökben.

A mi lapunk az ő olvasóiban nem csupán előfizetőit látja. Tábor vagyunk, egy tábor a lap az ő olvasóival, a tábor lobogóján pedig a keresztény Magyarország jelszava van felírva. Ezért küzdünk azzal a rendületlen meggyőződéssel, hogy Magyarország jövője attól függ, mennyire képes egész szervezetét, közszelle-

mét és közéletét átítani a keresztény eszmékkel?

Kereszténység és magyarság: e két gondolat együttesen biztosítja a jövőt. A keresztény magyar közönséghez fordulunk tehát most is, kérve lapunk támogatását, terjesztését. Amíg győzelmünk mindnyájunk diadala s ez a diadal Magyarország szebb jövőjének biztos záloga.

Lapunk előfizetési ára marad a régi:

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A »TISZANTÚL«
szerkesztősége és kiadóhivatala.

A gyermekkorház működése.

Az emberszeretet egyik legnemesebb feladatát végzi csendben, de annál áldásosabb eredménnyel a Sztaroveszky-alapítványi gyermekkorház, amely méltán egyik büszkesége városunknak.

A kórház igazgató-választmányának tegnapi ülésén dr. *Schiff* Ernő igazgató főorvos száraz vonásokban rámutatott a kórház öt évi áldásos működésére s az adatok fényesen igazolták azt a becses és fáradhatatlan munkát, amelyet első sorban az igazgató-főorvos s mellette a többi orvosok és az ápoló apácák kifejtettek a szegény beteg gyermekek gyógyulása érdekében. Van-e szebb, nemesebb munka, mint a szenvedő kis gyermek fájdalomnak enyhítése, életének megmentése. Ezt a nemes munkát öt év óta önzetlenül, buzgó odaadással teljesítik dr. *Schiff* Ernő igazgató-főorvos és az intézet többi orvosai.

Az igazgató-választmány tegnapi ülésén *Bordé* Ferenc főjegyző elnökölt s jelen voltak: dr. *Hoványi* Géza, dr. *Baróthy* Ákos, dr. *Kourád* Márk, *Stark* Gyula, *Ragány* János, dr. *Schiff* Ernő igazgató-főorvos és dr. *Cseresnyés* Béla jegyző.

A gyermekkorház 1909. évi költségvetését elfogadták. A napi ápolási díjat a jövő évre 1 kor. 44 fillérben állapították meg.

Ezután dr. *Schiff* Ernő igazgató-főorvos előterjesztette évi jelentését, amely felelmi a kórház első öt évi fennállására vonatkozó adatokat is. Ez az öt év bizonyítja, hogy a kórház a legjobb alapokra van fektetve, mindjobban fejlődik s a közönség körében megtalálta azt a népszerűséget, amely a legbiztosabb alapja a továbbfejlődésnek s egyben elismerése az intézmény helyes működésének. A kórház látogatása az ambuláns betegek részéről az első évekhez képest megkétszereződött s már a megyei lakosság is mind sürűbben veszi igénybe. Öt év alatt már egy ízben bővíteni kellett a kórházat s most újabb bővítés előt állanak.

Az 1907. évben bejárt beteg 2790, tehát az előző évihez képest 594 gyel több volt. A gyermekek háromnegyed része 3 évig terjedő életkoru, tehát olyan idős volt, akik közül legtöbb a halálozás. Fekvő beteg 382 volt 1907-ben a kórházban 46 tal több, mint 1906-ban; de a jelentkező beteg gyermekek száma még nagyobb volt, de sokat el kellett utasítani hely hiánya miatt. A fekvő betegeknek az ápolási napok száma 1907-ben 15247 volt. Az átlagos beteglétszám 28.2 A 382 ápolat gyermek közül gyógyult 270, javult 69, gyógyulatlan eltávozott 19,

meghalt 27. A halálozások aránylag nagyobb számát az okozta, hogy az elmúlt évben sok volt a tifuszos beteg a kórházban.

Székeseti műtét 129 esetben végeztetett s ezeket Rácz Miksa műtőorvos végezte. Több esetben segédkezett a műtétknél dr Nagy Ignác orvos. A szemészeti eseteknél dr Waldmann Béla, a fül és orrbajoknál dr Balla Vilmos orvosok működtek közre. Természetesen az összes belgyógyászati osztályon dr Schiff Ernő végezte a gyógykezelést és ő látta el az intézet sok irányú igazgatását.

Az elmúlt évben az élelmezés 328 koronával kevesebbe került az előirányzott összegnél. Hogy mily gondossággal vezették az intézetet, bizonyítja az, hogy a napi élelmezés átlag 344 fillérbe került s a legnagyobb dícséret az intézetre, hogy összes szükségleteit a saját bevételeiből fedezte.

Az öt év alatt 9000 bejáró és 1400 fekvő beteg vette igénybe a kórházat, tehát 10400 szegény gyermeket gondoztak.

A folyton fokozódó jelentkezés teszi szükségessé, hogy a kórház még ez évben kibővítessék.

Megkezdte a kórház a szegény beteg gyermekek részére az ingyen gyógyszerek kiadását, s e célra 1400 korona adomány folyt be.

Megemlékezik a jelentés a kórházban tartott karácsonyi ünnepélyről, amelyre többen adományokat küldtek.

Az ötezer korona költséggel berendezett Röntgen-laboratorium költségét is adományokból tölteszti az igazgató főorvos s eddig már 3000 korona ki van fizetve.

Ragány János főszámvevő a jelentésből látja, hogy az igazgató főorvos szerényen kitér az ő érdemeinek felemlítéséről, de a választmány jól tudja, hogy az elért siker első sorban dr Schiff Ernő igazgató főorvos buzgó munkásságának köszönhető. Ezt a köszönetet fejjeze ki választmány elismerése mellett.

Elnök ezután határozatban kimondta, hogy a jelentést örömmel veszi tudomásul, s mivel abból nemcsak arról győződött meg, hogy mily hűzgot pótol a gyermekkórház, hanem arról is, hogy minő érdemeket szerzett az igazgató főorvos, a választmány dr Schiff Ernőnek jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. Köszönetet szavaztak még a fentebb megnevezett orvosoknak és az adományozóknak, s egyben elhatározta, hogy az igazgató főorvos jelentését kinyomatják a legszélesebb körben terjesztik, hogy a közönség minden rétege megismerje ezen kiváló intézményünk áldásos működését.

Ezzel véget ért az ülés.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel kérjük azokat az előfizetőinket, akiknek előfizetése július 1-én lejárt, szíveskedjenek az előfizetés meyerítéséről mielőbb gondoskodni, nehogy a lap szétküldésében fenakadás álljon be.

* **A polgármester a fővárosban Rimler** Károly polgármester tegnap délután Budapestre utazott. A polgármester, Kössény József főmérnökkel résztvesz holnap, július 3-án a fürdővasut engedélyezése tárgyában a kereskedelmi minisztériumban tartandó tárgyaláson.

* **Primicia.** Szt. Péter és Pál apostolok ünnepén mutatta be az Urnak a tasnádi róm. kath. templomban első szentmise áldozatá Fetzter József újjalozár. A tágas szép templomot zsufolásig megtöltötte az ájtatos hívek nagy serege. A hívek közül 111-en járultak a szentgyónáshoz és áldozáshoz. Az új misésnek manu ductora Görgényi Jenő tasnádi plébános volt. Az evangélium után Körössy Endre szilágy-somlyói plébános tartott megható szép szent-

beszédet. Mire végeztével mintegy 700-800 hívőre egyenként osztotta ki első áldását az ujmisés. Az egyházi ünnepélyt 100 terítékű vidám lakoma követte az ujmisés szüleinek házában, mi közben felköszöntőkben ünnepelték a megyés püspököt, a felszentelt segédpüspököt, az ujmisést s az egybegyűlt ünneplő társaság tagjait. A vendégsereg fiatalága később vidám táncra kelt, s a társaság a legjobb hangulatban maradt együtt a késő órákig. Szép napunk volt tegnap — mondják — az ünnepély résztvevői, de legszebb s legboldogabb napja volt ez az ujmisésnek s a boldog örömszüllőknek.

* **Együttes bizottsági ülés.** Nagyváradi város jogügyi és villamos felügyelőbizottsága ma, július 2-án délután 5 órakor együttes ülést tart a fürdővasut részére szükséges áramszolgáltatásra vonatkozó szerződés tárgyában.

* **A termés újabb veszedelme.** A gazdasági terményeknek még sohasem volt annyi ellensége egy évben, mint az idén. Volt sáska, jég, fagy, szárazság, szipoly eddig. Most bojt tudósítónk egy újabb csapásról ad hírt Garaguly Gyula ottani tanítónak a napokban feltűnt, hogy krompli vetése feltűnő módon hanvad. Egy két krompli tövet megbolygatott s a fejlődő termést eddig ismeretlen bogarakkal találta megrakva. Az estről jelejtést tett a főszolgabírói hivatalnak, mely a további eljárást folyamatba tette.

* **Uj utca-nyitás.** Báró Gerliczy Ferenc kérelmet nyújtott be Nagyváradi városához, hogy Rákóczy ut és a Schlauch-tér között a Gerliczy-teleken keresztül utcát nyithasson s 11 házhelyre oszthassa fel a nagyterjedelmű Gerliczy-kertet. A város főmérnöke a parcellázást és utca-nyitást egészséges tervnek és engedélyezendőnek véleményezte. Az utca területül szolgáló területet ingyen kapja meg a város.

* **Kinevezések a posta igazgatóságban.** A kereskedelmi miniszter a posta- és távirada hivatalokban most több százra menő kinevezést eszközölt. Nagyváradot a következő kinevezések érdeklik: Niedermann Antal, Rákóczy Mihály segédtitkárok a posta- és távirada titkárokká. Szűh Ödönt fogalmazóvá, Kakas Istvánt posta- és távirada főfelügyelővé, Weisberger Miksát, Witt Sándort, Sors Sándort, Kovács Andort, Hrusztek Jenőt posta főtisztékké. Segédellenőrök lettek: Labancz Mihály, Orosz Samu, Jakabos Tivadár, Pásztor István, Daragó Győző, Szilassy Sándor, Tyll Gyula, Reisz Géza, Kajetán Béla, Salamon Lajos. Távirada kezelő lett Hermann Róza. Távirada al-tisztek lettek Gulyás János, Szűcs Mátyás, Tóth Lajos, Fekete Lajos.

* **A keresztel adók kivétele.** A III-ad osztályu keresztel adók kivételét július 8-án kezdte meg a Tisza Kálmán téri leányiskola földszinti termében az adókövető bizottság. A kivétést az Olasz városrésze kezdik meg s ezen városrésze vonatkozólag körülbelül egy hónapig tart a kivétel. Bizalmi férfiak Olaszra nézve a városrészeiről Hann Lajos és dr Váradi Ödön, a városi adóhivatal kiküldöttje Erdélyi Bernát számított. A kir. pénzügyigazgatóság részéről Maros Endre titkár lesz a kincstári előadó.

* **Kinevezés.** A kereskedelemügyi miniszter May Sándor kir. mérnököt főmérnöké nevezte ki.

* **Vesztett kutyák garázdálkodása.** A magyarorszei járásból egyszerre három vesztettségi esetről ad hírt tudósítónk. Az egyik eset Alsótópánban történt, ahol Bujdosó Ferenc kömüves iparost marta meg egy vesztett kutya. Bujdosó nagyváradi iparos s jelenleg magán-

munkálatot teljesített Alsótópán. Főnőszegen Mőga Juonnak egy másfél éves Illés nevű fiát marta meg a vesztett eb. A gyermeket halautéknán marta meg a kutya. A főszolgabíró intézkedésére a megmárt gyermeket fel akarták vinni Budapestre, azonban az anya nem engedte. A harmadik marási eset Cseszorán történt, ahol egy két éves gyermeket marta meg a kutya. A megmárt egyéneket Mőga Illés kivételével a Pasteur intézetbe szállították Budapestre.

* **A kamara értesítése.** Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a m. kir. budapesti I. hovéd kerületi hadbizottság a kerületbeli honvédségi állomásokon elhelyezett csapatok részére az 1908. évi szeptember hó 1-től 1909. évi augusztus hó 31-ig terjedő időre szükséges termény és anyag járandósági cikkek szállításának biztosítására pályázatot hirdet. A pályázati feltételek az alulírott kamarai hivatalban d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtekinthetők. Nagyváradi, 1908. június hó 29. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara: Huszella Gyula, kir. keresk. tan. elnök. Dr Sarkadi Lajos, titkár.

* **Nagy tűz Székelyhidon.** Az utóbbi időben nap mind nap után történik tüzeset Székelyhidon. A hatóság a legszélesebb körű nyomozást fogantatosítja s mégsem képes a tűz keletkezésének okát kipuhatolni. Tegnap ismét tűz volt Székelyhidon Pozsgai Károlynak egyik háza gyuladt ki s a lángok átcsaptak Nagy Sándor házára is, amit elhamvasztottak. A tüzoltók még alig pihentek ki az oltás fáradalmait, amikor a község másik részben megint felütötte fejét a vörös kakas. Itt pár pillanat alatt Bojtos Imrénnek két lakóháza állott lángokban. A tűz rémitően pusztított. A község meg volt rémulve, mert nagy szél dühöngött, mely a szikrákat messze elhordta. A tüzoltóság és a lakosok óriási erő megteszteléssel tudták csak lokalizálni a tüzet.

* **Kedélyes mulató.** E cím alatt közzölt hírnkre a következő nyilatkozatot tettük: Becses lapjának 148. számában közölt »Kedélyes mulató« cikkére válaszul az, tény hogy ott voltam és a pénz tőlem ellopott, hogy pedig a közismert főpincér ur maga ellen megkérte a vizsgálatot annak örvideni tudok, mert befog bizonyosodni, hogy tőlem való eltávozás óta ez ideig elfelejtett elszámolni, s valamint az, hogy hasonló tetteket nálam is gyakorolt, sőt tőlem való elszökése is egy női kezék érintéséből származott. A többit bizzuk a független bíróságra. Köszimert vendégébe.

* **Tolvaj katona.** Május hóban megirtuk, hogy Erdőhádi Lajos 39-ik ezredbeli katona furfangos módon meglopta Vadász kerékgyártót és Herczeg Lajos asztalost. A katona a lopások miatt most került a hadbíróság elé. A bíróság igen szigorú büntetést mért a katonára. Ugyanis elítélte 7 havi börtönre. A börtönben töltött időt utána kell szolgálni Erdőhátinak.

* **Félix fürdő új köntösben!** Várme gyénk ezen népszerű fürdőjében már is oly élénk mozgalmal élet uralkodik, mint máshol, a fürdőidőny tetőpontjára. Hozzá járul ehez, hogy a fürdő vezetőség most olyan előkészületet tett, a mellyel a fürdőzők legkényelmesebb igényeit is kielégíti. A hatalmas parkot mindenütt, messze terjedő árnyas sétány futja körül, amelynek végében, egy csinos halastó egy valóságos kis regatta várja a csolnakázó közönséget.

Van mozi, van színház, kitűnő cigányzene és minden olyan, ami szem és szájnak kellemes és szórakoztatja a biztosan gyógyuló közönséget. A fürdő gyógyvizét nem kell dicsérni, világhírűek azok ugyanis, messze földről zarándokolnak a betegek ide.

Az 5000 beteget a fürdőbéri teljes vendég-szeretettel fogadta és minden jóval ellátva, vigán és gyógyulva távozott. A vezetőség ez évben nagyszabású rózsaszüneti rendezést tervezett továbbá egy csolnak verseny, egy teke verseny és egy szenzációsnak ígérkező fürdői ünnepély rendezését. A vendégek száma meghaladta a 7000-ret az időjárás kedvező és esténként a legelkelőbb közönség sűrű asztal sorokban szórakozik, a fényesen világított terraszokon.

Igy élnek most a Félix fürdőben!

*** Uj műsor a Bazárban.** Az Edison színház pompás, fényes új műsora ismét nagy közönséget vonz. Ugy a színház kényelmes nézőterén, mint az esti előadásokon a Bazár-kertben a publikum nagy érdeklődéssel és tetszéssel fogadja a gyönyörű képeket, melyek a Pathe cég csodás remekei. Es a műsor, mely csupa szenzációs számokkal bővelkedik, még csak ma lesz látható s pénteken már új sortozatot mutatnak be.

*** Kérélem.** Felkérjük a n. é. közönséget, hogy Nagyvárad és Váradvelence állomásokról a Püspök és Félix fürdőbe történő utazásaik alkalmával, ha a kirándulás 24 óránál több időre nem tervezetik úgy Nagyváradon, mint Váradvelencén menettérti jegyet váltani sziveskedjenek, mert ez által a visszatéréskor a menetjegy váltás kellemetlensége elkerültek. Kolozsvár, 1908. június hó. Az üzletvezetőség.

*** A Pannónia-étterme.** A Pannónia pompás kényelemmel berendezett kedves meghitt éttermének az új gazdája Csipóth Ferenc, mindent elkövet arra, hogy a közönségnek irányában tanusított nagytoku bizalmát továbbra is kiérdemelje; Olcsó árak, pompás konyha, saját termései finom borok. Zóna reggeli. Minden este elsőrangú cigányzene hangversenyez.

*** Egy röptülő söröshordó kaladjai** és egész özőn kacagtató, humoros felvétel, a világhírű Pathé-gyár pompás fölvételei szórakoztatják a mulatnivágyó publikumot a Nemzetiszálló pompás kerthelyiségében, amely kitűnő levegője mellett szolid kiszolgálásáról és jó konyhájáról híres. A mozgólénykép előadások egész este tartanak, minden második nap új műsor. Belépti-díj nincs.

*** Uj vendéglő.** A volt «Kecskeméty-féle» vendéglőt — mely a vidékiek kedves találkozó helye Strobl János vendéglős vette meg. Nagy nyári helyiségek. Kitűnő borok és frissen csapolt kőbányai sör hideg és meleg ételek állandóan kaphatók.

*** Akar Ön jó bort inni?** akkor siesen Paisz Béla vendéglőjébe, ahol olcsó pénzért kitűnő konyhát, pompás borokat, szolid kiszolgálást s jéghideg finom sört talál s kellemesen eltöltheti tres óráit a rekkenő hőségben a nap izzó sugarai ellen édes menedéket nyújtó hős kerthelyiség árnyas fái alatt.

*** Európa mozija.** Kies fekvésű, hegyi ózondus levegőjű kerthelyiségében a szolid kiszolgálásáról és pompás konyhájáról híres Európa-szállónak remek mozgólényképek, az Apolló-mozgólénykép-színház mesésen sikerült fölvételei szórakoztatják a mulatni vágyó közönséget. A széles vetítő-vásznon megelevenednek az orosz forradalom véres mozzanatai, az anarkisták, a forradalmárok bombáinak borzalmas pusztításai markáns, élethű színekkel peregnék be előttünk, majd a kacagtató bohózatok és a legaktuálisabb, legújabb párisi fölvételek szórakoztatják a publikumot. Belépti-díj nincs. Szolid kiszolgálás. Igen olcsó árak. A zenét Varga Stefi teljes zenekara szolgáltatja.

x Panama kalapok, nyári férfilíngék és színes cipők REICHARD áruházában olcsón lesznek árusítva.

x MOLNAR H. Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

IRODALOM.

A Szigligeti-Társaság választmányi ülése. A következők közlésére kértünk fel:

A Szigligeti-Társaság 1908. évi július hó 3-án, pénteken délután 6 órakor a Gazdasági és Iparkam helyiségében tartandó választmányi ülésére van szerencsém a t. tagokat meghívni.

Tárgyak:

1. Folyó ügyek.
2. A Szigligeti Ede és műveiről irandó mű pályázati feltételeinek megállapítása.
3. A Rádl Ödön nevére tett alapítvány kezelésének és felhasználásának meghatározása. Nagyvárad, 1908. július 1.

Rádl Ödön
elnök.

Hajnal. Az amerikai magyarság kitűnő folyóiratának 16. füzetjét vettük. Költeményeket itak bele Artimovich Emil, Bán Aladár, Böhm Károly, Csizmadia Pál, Dénes Ferenc, dr Helvay Lajos és Messerschmiedl Géza.

TÁVIRATOK.

A lázadó gázgyári munkások.

Budapest, jul. 1. A gázgyári munkások tegnap felhagytak az amerikázással és sokkal veszedelmesebb tésre léptek. Valóságos lázadásban törtek ki. Több gépet összelőrtek. A ferencvárosi telepet felakarták robbantani. A gázvezető csöveket kinyitották. Az igazgató katonai segítséget kért. Jelenleg a katonaság őrködik a gyártelepen.

NYILTÉR.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Klepner és Szigeti

polgári és katonai szabók.
Beőthi Ödön-utca 35. szám.

A legjutányosabb és legpontosabb kiszolgálás, úgy katonai, mint polgári ruhákban fővárosi ízlés szerint, állandó o raktár katonai felszerelésekben. Szives pártfogást kérnek a tulajdonosok.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, július 1.

Osztrák hitelrészvény	—	—	681.26
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Londoni bank	—	—	743.76
Rimamurányi	—	—	561.50
Osztrák m. államvasuti részv.	—	—	692.26
Közveti vasút	—	—	552.—
Városl. villamos vasút	—	—	289.—

A gabonátőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, július 1.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rosa okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. július 1.

Magyar arany járadék 4 szék.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 szék.	—	—	98.26
Magyar koronajáradék	—	—	82.76
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	84.50
Magyar nyeresemény sorsjegy kölesön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	150.26
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	—	689.50
London vista	—	—	240.—
Páris vista	—	—	96.50
20 márkás arany	—	—	23.51
20 frankos (Napoleon)der	—	—	19.09
Német birodalmi márka	—	—	117.62

A szerkesztőségért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

M. kir. államvasutak üzletvezetősége Debrecenben.

Pályázati hirdetmény.

Nyirbogdány állomás felvételi épületének bővítésére és átalakítására ezenrel nyilvános pályázatot hirdetünk, melyre a kellőleg kiállított és feibélyezett ajánlatok legkésőbban folyó évi július hó 17-én déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak debreceni üzletvezetőségeinek titkárságánál benyújtandók.

Később érkező ajánlatokat nem fogunk figyelembe venni.

A tervrajz a szerződési tervezet és a feltétfizetek a magyar királyi államvasutak üzletvezetőségénél Debrecenben (Piac-utca, 18. sz. II. emelet 19. sz.) vagy a nyiregyházi osztály-mérnökségünk irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthetők és ugyanott az ajánlati szöveg és az ajánlati költségsszámítás két koronáért megszerezhető.

Az ajánlatok borítékai a következő felírással látandók el:

»Ajánlat Nyirbogdány állomás felvételi épületének bővítésére és átalakítására.«

Bánatpénz fejében legkésőbbben f. évi július hó 16-án d. e. 11 óráig 800 azaz nyolcszáz korona teendő le készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapírokban a debreceni üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál. A készpénzben befizetett bánatpénz után kamat nem követelhető.

Az értékpapírok a budapesti, illetve a bécsi tőzsdén jegyzett utolsó napi árfolyam szerint, de névértéket meg nem haladható értékben fogadtatnak el. Az üzletvezetőség fenttartja magának az ajánlatok között a szabad választás jogait.

Debrecen, 1908. június hó.

Az üzletvezetőség.

41776. 7431—II—908.

Hirdetmény

a III. oszt. kereseti adó, bányaadó és nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyetek adójára vonatkozó kiszámítási javaslatokat tartalmazó lajstromok közzététele és az adókiadás körüli eljárás tárgyában.

Nagyvárad város I. kerületében levő III. oszt. ker. adó alá tartozó haszonhajtó foglalkozásokról szerkesztett és az adókiadó bizottság elé terjesztendő adókiszámítási javaslatokat kitüntető lajstrom valamint nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyetek adójavaslatát kitüntető lajstrom 8 napra a község (város) házában a városi adóhivatal 20. sz. szobájában június 30. től július 7-ig közzemlére kitétvén, azokat mindenki megtekintheti s az őt vagy másokat illető adójavaslatokra nézve észrevételeit megteheti; ezen észrevételek a fenti határidő alatt írásban a m. kir. pénzügyigazgatóságnál, utóbb az adókiadó bizottságnál — melynek tárgyalásairól az adózók külön is tudósíttatnak — terjeszthetők elő. Az adótárgyalás a Tisza Kálmán-terti leányiskola II. o. tantermében július 8-án d. e. 8 órakor veszi kezdetét és a következő napokon befejezésig folytatottatik.

Az adókiadó bizottság ülései nyilvánosnak lévén, ott minden adózó megjelenhetik. (l. 1883. XLIV. t.-cz. 24. §.)

Az adókiadó bizottság a kitűzött sorrend szerint megvizsgálja az adózók bevallását és a kir. pénzügyigazgatóság által készített adókiszámítási javaslatokat s tekintettel az illető adózó vagy mások, vagy pedig a kincstári képviselő által tett észrevételekre s egyéb rendelkezésre álló adatokra, megállapítja minden egyes adóköteleseknek adóösszegét, azt még az ülés folyama alatt az illető adólajstromban bejegyezteti és ebbeli végzését kihirdeti.

Az adókiadó bizottság végzése kihirdetettvén az érdekelt adóköteles félnek jogában áll az ülés folyama alatt élő szóval az iránt nyilatkozni, kívánja-e az ügyet és ha igen, mely indoknál fogva a felszólamlási bizottsághoz felebbezni.

Hason nyilatkozatra van jogosítva a jelenlevő adókötelesek bármelyike és pedig nemcsak a saját, hanem más adójára nézve is, ha a bizottság által hozott végzés eredményében aránytalanságot vél behizonyíthatni, akár saját magára, akár másra kivetett adótételre nézve.

A felebbezés indokainak írásban kifejtésére a tárgyalásnál jelenlevő felebbezőnek a kihirdetésétől számított 8 napi határidő adatik.

Az az adózó, aki az adókiadó bizottság ülésében, akkor, midőn adóügye tárgyalatott, jelen nem volt, a bizottság végzése elleni felebbezését az illető ülés folyama alatt megrovolt adózók névjegyzékének a bizottság tárgyalásainak helyiségeül szolgáló ház kapujára való kifüggesztésétől számítva 15 nap alatt a pénzügyigazgatóságnál adhatja be.

Oly esetben, midőn az adókiadó bizottság a m. kir. pénzügyigazgatóság által javaslatba hozott adótétel felemelését határozta, erről az illető adózót, ha a határozat kihirdetésénél jelen nem lenne, írásbeli végzéssel külön értesíti oly hozzáadással, hogy ha e végzést felebbezni kívánja, az abbeli felszólamlás írásban a végzés kézbesítésétől számított 8 nap alatt az adóügyi előadónál vagy helyettesénél vevény mellett benyújtható.

Ellenben azok az adózók, kik abban a községben (városban), melynek adólajstromában adójuk kivetett, nem laknak és az ülésben jelen nem voltak, a hozott határozatról írásban értesítetnek s felebbezéseiket a végzés vételétől számított 15 nap alatt nyújthatják be a pénzügyigazgatóságnál.

A felebbezés a kivetett adónak behajtását nem gátolja, amennyiben azonban a felebbezés tárgyát képező adóösszege, a múlt évre kivetettnél nagyobb, a felebbezés a két összeg közötti különbözetre nézve birtokon belül történhetik.

Az adóköteles fél a felszólamlási bizottságnak határozata ellen szóval — vagy írásban panaszt emelhet.

A panasz a felszólamlási bizottság határozatának kézbesítésétől számított 15 nap alatt a kir. pénzügyigazgatóságnál adandó be s felette a magyar kir. közigazgatási bíróság határoz.

A panasznak halasztó hatálya nincs (1883. évi XLIV. t.-c. 34. §.)

Kelt Nagyvárad, 1908. évi június 27-én.
Városi adóhivatal.

Wallerstein Fülöp Fiai cég

:: Bémer-tér, Pannónia mellett ::

a bekövetkezett

:: holt idényre ::

a rőfös áruk árait tetemesen leszál- litotta.

Goddam!

Végre egy gyorsan és
biztosan ható

tyukszem-szer

Cook & Johnsons

amerikai szabadalmazott

tyukszem-gyűrűje

1 drb. 20 fillér, 6 drb. 1 korona, postán 20 fillér portó. Kapható a birodalom minden gyógyszer-tárában, valamint orvos-szer-drogériákban stb.

Nyári vendéglő.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint az előnyösen ismert **Karger-féle vendéglőt átvettem** és megnyitottam.

Egyetlen vendéglő a hegy tövében.

Állandóan frissen csapolt kőbányai sörök, országos híru borok. — Hideg és meleg ételek.

Figyelmes kiszolgálás. — Tokapálya.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, maradtam

kiváló tisztelettel

Roskoványi László,
bérlet.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság.

Felhívás.

A közgazdasági bank r.-társaság 1908. május 10-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy alaptőkéjét 100,000 koronáról 2000 drb. új 200 kor. azaz kétfélszáz korona névértékű részvény kibocsátásával.

500,000

azaz ötszázezer koronára emeli fel s egyttal a régi 100 drb. 1000 korona névértékű részvényeket 5000 drb. új egyenkint 200 azaz kétfélszáz korona névértékű részvényt nyel kicseréli.

A 2000 drb. új 200 kor. névértékű részvény kibocsátása a következő módok mellett történik:

- 1) a részvényesek az új részvényre elővételi joggal bírnak.
- 2) az új részvényesek az 1909. évi üzleti jövedelemben, a régi részvényekkel egyenlő arányban részesednek.
- 3) a részvényesek elővételi jogukhoz való igényüket, részvényeiknek lebélyegzés végett az intézet helyiségében való bemutatásával legkésőbb május hó 31-ig gyakorolhatják.
- 4) a részvények értékében a jegyzéskor 10 százalék azaz husz-husz korona és 3 kor. kiállítás és bélyegdíj fizetendő.
- 5) A fentmaradó 90 százalék, vagyis 180 kor. a következő részletekben és határidőre fizetendő be.

1908. június hó 1-én	30 korona
» július hó 1-én	20 »
» augusztus hó 1-én	30 »
» szeptember hó 1-én	20 »
» október hó 1-én	30 »
» november hó 1-én	20 »
» december hó 1-én	30 »

6) A befizetések után f. év végeig 5 százalék kamat lesz megtérítve s a befizetések természetesen egy összegben, vagy nagyobb részletekben is teljesíthetők.

Közgazdasági Bank
Részvénytársaság.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kitűnő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás eligényzene. A vendéglős saját tejesmész, kitűnő borával, finom Dreher sörrrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Valódi brünni szövetek

Az 1908. évi tavaszi és nyári idejére.

Egy szelvény	1 szelvény 7 korona
3-10 m. hosszú	1 szelvény 10 korona
színes fűrészháló	1 szelvény 12 korona
hoz (Kabát, nadrág és mellény)	1 szelvény 15 korona
elégendő, csak	1 szelvény 17 korona
	1 szelvény 18 korona
	1 szelvény 20 korona

Egy szelvényt feleke szalonruhához 20 - E-ét, szintúgy felöltőszövetet, turistalővest, szelvényeket stb. stb. gyári árakon küld a mint megbízható és szelők cég mindenátt ismert postagyári rakár.

SIEGEL-IMHOF Brünn.

Minták ingyen és bérmentve.
Az előnyök, a melyeket a magánvevő élvez, ha szövetségét közvetlen Siegel-Imhof cégnél, a gyári piacon rendel meg, igen jelentősenek. Szabott, legolcsóbb árak. Örökös választék. Minták, figyelmes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen friss árban.

Ingyenes munkaközvetítés.

Iparostanulók elhelyezése.

Felhívjuk a t. szülők és a t. iparosmesterek figyelmét ama körülményre, hogy ingyenes tanoncközvetítő irodát állítottunk fel. Ennek célja az ipari pályára készülő tanulókat állandó felügyeletünk és ellenőrzésünk alatt jóra való, gondos és szakavatott iparosmestereknél elhelyezni.

A hivatalos órák alatt naponta d. e. 11—12 ig és d. u. 4—6-ig csakis személyes jelentkezéseket fogad el.

Az Inas-O thon és az iparokt. bizottság megbízásából:

Szűts Izsó,
ipariskolai igazgató.

840 1-0

Kereskedők, gyárosok, vállalatok és iparosok

szíves figyelmébe!

A villamos kocsijainkon levő **hirdetési helyek** bérbeadását mai naptól kezdve házilag fogjuk kezelni s így alkalmat adhatunk a t. érdekelteknek, hogy **hirdetéseiket igen mérsékelt évi, havi esetleg napi bérleti díj mellett, a legszembeötlőbb módon a közönség elé állítsák.**

A **hirdetések** kifüggesztésére 18 kocsi van berendezve, mely kocsik naponként felváltva más-más vonalon vannak forgalomban.

Kifüggesztésre mindazon kartonra, vas, vagy falemezre nyomott vagy festett hirdetések elfogadtnak, melyeknek szövege vagy illusztrálása a közérkölcsei nem sérti

Közelebbi részletes felvilágosítások az igazgatósági irodától nyerhetők.

A Nagyvárad Városi Vasut Igazgatósága.
Nagyvárad, Vár-tér 2. Telefon 24

POVAZSÁN JÓZSEF

elektrotechnikai vállalata

Nagyváradon, Városi bazárépület színhazi oldal.

Tervez és készít:

mindenféle erős és gyenge áramu villamos munkálatokat, u. m.: csengők, hál és szabad távbeszélők, dynamók, motorok, ivilámpák, világítási és

:: villamhárító berendezéseket ::

lelkiismeretes kivitelben jutányos árban. Jótállás a teljesített munkáért. Költségvetés díjmentesen.

Telefon 525.

257

LÉVAI MÁRTON

könyvkötészet,

vonalzó-intézet

és üzleti könyvgyár

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut (saját-ház.)

BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVIZ

VESE- ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL MINDEN VIZET FELÜLMUL.

KELLEMES, KISSÉ SAVANYKÁS IZÚ, VASMENTESITETT, SZÉNSAVDUS,

RENDKIVÜL ÜDÍTŐ ASZTALI VIZ.

ORVOSILAG AJÁNLVA.

ORVOSILAG AJÁNLVA.

Ivógymódra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemenede idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásnak bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:

Muschong buzaiási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdön.

Főlerakat Nagyváradon: **Friedl és Jörös** cégnél.

NAGYVÁRADAI KERESKEDELMI CSARNOK.

A Nagyvárad Felső Kereskedelmi Iskola,

melynek érettségi bizonyítványa **egyévi önkéntes katonai szolgálatra** jogosít s amelynek **eddig végzett 643 növendéke** elsőrendű kereskedői, gyári, bankári és pénzügyi cégeknél, postai, távírdai, vasuti, pénzügyi, törvényhatósági és egyéb közhivatalokban nyertek alkalmazást **1908. szeptember hó 1-én nyitja meg 21-ik évfolyamát.**

Az intézetet az 1907—1908-iki tanévben 193 tanuló látogatta, köztük 76 vidéki, kiknek **jó családoknál való elhelyezése ügyében dr. Kováts S. János** ur a legnagyobb készséggel jár a szülők kezére.

Az 1908—1909-iki iskolai évre a szabályszerű beiratások f. é. június hó 30-án és július hó első öt napján történnek. A beiratásoknak szeptemberre való halasztása a szülőkre és tanulókra nézve azon veszéllyel jár, hogy tömeges jelentkezések folytán egyik-másik osztálynak netán szükségessé váló párhuzamosítása, részint berendezett terem, részint elégséges tanterem hiányában szeptemberben már keresztül vihető nem lévén, az akkor jelentkezők felvehetőek nem lesznek; míg a párhuzamosítás szeptemberre eszközölhető akkor, ha annak szüksége már július első napjaiban mutatkozik. Szeptemberben csak kivételesen vétettek fel tanulók, vagyis ha a szabályszerű létszám be nem lett.

Minden egyéb tudnivalóról »Tájékoztató«-nk ad bő felvilágosítást, amelyet levelezőlapon nyilvánított kívánatra az iskolaigazgató (lakik az iskola-épületben, Deák Ferenc-utca 3. azonnal megküld.

Nagy-Várad, 1908. évi június hóban.

Reismann Mór,

a fenntartó-testület elnöke.

331 1—10

Dr. Hoványi Géza,

iskolabizottsági elnök.